

מימים ראשון נים בארץ ישראל:

"בית הספר המקראי הר הכרמל": ניסיון ראשון להקים מדרשה משיחית בימי המנדט

גרשון נראל

בשנת 1918 היה בבעלותו של יהודי משיחי מאנגליה, בשם "מר יוסף" (David Christopher Joseph), בניין רחב ממדים על מדרונות הר הכרמל בחיפה. בדעתו של מר יוסף היה לפתוח בבניין זה בית חולים, אשר לצד הטיפול והסעד הרפואיים גם יעניק לחולים את דברי התקווה הרוחניים של ישוע המשיח. אך מאחר ש"מר יוסף", כפי שכונה בפי מיודעייו, כבר עבר את גיל השמונים ובעצמו נתקף במחלות, הוא החליט להעביר את הבניין במתנה לידי "החברה

שרתאי בנימין ראהאלד, 1923

הבריטית להפצת הבשורה בקרב היהודים (The British Society for the Propagation of the Gospel Among the Jews). בעקבות זאת עשתה "החברה הבריטית" שימוש בבניין זה, ובבניינים נוספים בחיפה, והפיצה מתוכם את הבשורה של הברית החדשה.

בחיפה פגש מר יוסף יהודי משיחי אחר, שבתאי בנימין ראהאלד. למעשה, בהיותו נער אימץ ראהאלד את האמונה בישוע בעקבות עדותו של "מר יוסף", אותה שמע בירושלים העותומאנית. ראהאלד נולד בעיר ב-1876 למשפחת רבנים ציונית, ויחד עם צעירים אחרים הוזמן לבקר בבית שכנו, "מר יוסף", שממנו למד בהדרגה אודות הברית החדשה. בגיל 23, לאחר מאבקים עם עצמו ועם סביבתו, האמין ראהאלד בישוע ואז נסע לבריטניה. הוא למד תיאולוגיה של

בסקוטלנד, ובשנת 1907 עבר מאנגליה לקנדה. בעיר טורונטו יסד ראהאלד "בית כנסת לעדה המשיחית". מאוחר יותר, בשנים 1915-1920, גם מילא את תפקיד הנשיא הראשון של "אגודת היהודים המשיחיים באמריקה". בשנת 1921 חזר ראהאלד לארץ עם אשתו, השתקע בחיפה, וחזונו היה להפיץ כאן את בשורת המשיח הגלילי.

וכך, בשנת 1922 נוסד בבניין של מר יוסף בחיפה "בית הספר המקראי הר הכרמל". כאן התבלט שבתאי ראהאלד כדמות מרכזית. מלכתחילה היתה מטרת מדרשה זו ללמד בשיטתיות את כתבי הקודש – התנ"ך והברית החדשה, לכל דיכפין, וזאת מתוך שילוב העבר של ארץ ישראל עם המתרחש בארץ בהווה, ומתוך ראיית נבואות המקרא שעדיין עתידות להתגשם. ראהאלד, ששלט מילדותו בשפה העברית מאחר שבבית הוריו דיברו ב"לשון הקודש", כיהן כמנהל בית הספר במשך כעשר שנים, עד שנפטר בשנת 1931 במהלך ביקור במצריים, שם גם נקבר.

מלבד ראהאלד, עם צוות המורים של בית הספר נמנו ד"ר ויליאם כריסטי ורתור פיין, שניהם מלומדים שגרו בארץ זמן ממושך. ההרצאות ניתנו בעיקר במסגרת שיעורי ערב, והוכנה תוכנית לימודים מיוחדת לדוברי אנגלית. ללימודי האנגלית היה ביקוש רב. חטיבות הלימוד חולקו, בין השאר, ל"בית ספר של שבת", "בית ספר של יום ראשון", "מפגש אימהות" ועוד. הבוגרים קיבלו תעודות השתתפות בהרצאות ובקורסים.

ביוזמתו של ראהאלד הופעלה בחודשי הקיץ שלוחה של בית הספר בצפת, במגמה מיוחדת של "הכשרת מבשרים ושליחים" בארץ בשפה העברית. הכוונה היתה להעניק למי שרוצה לעבוד כמבשר בקרב היהודים ידע נרחב בהיסטוריה ובספרות של עם ישראל, והתמצאות בשפות המדוברות בארץ.

חלק מן ההרצאות ניתנו גם בגרמנית. לקראת סוף שנות העשרים התגאו המורים של בית הספר "הר הכרמל" בכך שברשותם נמצאה הספרייה השנייה בגודלה בארץ בענייני יהדות – לאחר הספרייה של

האוניברסיטה העברית בירושלים. ואכן, עד מותו, הרבה ראהאלד לרכוש ספרים עבריים, ביניהם ספרות תלמודית ורבנית עניפה. אולם הלימודים בבית הספר הלכו ודעכו לאחר שראהאלד נפטר. על אף שב"בית הספר המקראי הר הכרמל" לא גבו תשלומים עבור הלימודים, הלך מספר התלמידים ופחת. לאנשים היו ציפיות שונות ממוסד זה. היו שטענו כי לא היה זה אלא מרכז מיסיונרי גרידא; אחרים טענו שהמקום שימש כמרכז חינוכי שהעניק השכלה רחבה לבאים בשעריו. שלמה אוסטרובסקי, למשל, אחד מחלוצי היהודים המשיחיים בארץ שגם שהה במקום, סיפר לי כי לדעתו "זה לא היה ממש בית ספר".

מכל מקום, בסופו של דבר הפך המוסד לבית הוצאה לאור של עלונים וספרונים, שנדפסו בארבע שפות: עברית, אנגלית, אידיש וערבית. על רבים מהפרסומים של "בית ספר אקסטרני" זה הופיעו שני סמלים עגולים: באחד מהם הסנה הבורע, וסביבו כתובת בעברית ובלטינית "זהסנה איננו אכל", ובשני נראה איל הצפון עם שתי קרניים בולטות.

ב"דפוס בית הספר לכתבי-הקדש 'הר הכרמל', חיפה" נדפסו יותר משלושים ספרונים. חלקם תורגמו מאנגלית, ורובם היו דרשות שנשא "הרב וראש העדה" ש' ב' ראהאלד. בין כותרות הספרונים נמצאו נושאים כמו "ישוע בדמעות", "סליחת החטאים", "סדר היוחסין של ישוע המשיח", ו"המתופף הצעיר טשרלי קולסון".

לאחר קום המדינה נותרה רק הספרייה, שבסופו של דבר גם היא התפזרה בהדרגה ונפוצה לכל עבר. □

© כל הזכויות שמורות לגרשון נראל. אין להעתיק מאמר זה או חלקים ממנו ללא רשות בכתב מהמחבר

בית הספר המקראי הר הכרמל, חיפה (1930) עיבוד של צילום אוויר

